

BOEK 1

Mandel, Ernest, De economische theorie van het marxisme, in twee delen, Bussum, 1980. Deel I 368 blz., Deel II 460 blz. Prijs f. 99,--

Ernest Mandel, een 57-jarige Belg, is een vooraanstaand marxistisch econoom en leidinggevende ideoloog in de Trotskistische Vierde Internationale. Hoewel de juistheid van zijn interpretatie van het marxistisch erfgoed bestreden wordt, twijfelt niemand aan zijn kwaliteiten en deskundigheid. Zijn wetenschappelijke produktie is hoog en steeds gebaseerd op een brede literatuurkennis. Deze vertaling van een twee-delig boek uit 1960 maakt één van zijn hoofdwerken voor het Nederlandse publiek toegankelijk. Het is tegelijkertijd een inleiding, samenvatting, uitbreiding en interpretatie van de marxistische economische theorie. Deel I beschrijft de geschiedenis van het kapitalisme en daaraan voorafgaande produktiewijzen tot 1805. Terwijl dit deel nogal antropologisch is, wordt in Deel II geprobeerd de economische theorie verder te ontwikkelen door een strenge toepassing van de arbeids- en meerwaardetheorie op de evolutie van het kapitalisme vanaf 1850. Mandel heeft bewust afgezien van het veelvuldig citeren van Marx en Engels, maar bouwt een eigen betoog op. Hoewel hij daardoor meer aandacht kan geven aan didaktische eisen blijft het totaal een pittig studieboek. Alleen wat gevorderde lezers vinden een goede verdere inleiding op de marxistische economie.

BOEK 2

Buitema, Volker en Van der Tuin, Evert, Het Nederlands syndicalistisch vakverbond 1923-1940, Amsterdam, 1980. 197 blz. Prijs f. 24,50

Nadat de drie bekende vakcentrales bestond er tot aan 1940 een sterke anarchistische en syndikalistische stroming in de Nederlandse vakbeweging. Oorspronkelijk georganiseerd in het NAS, splitste deze stroming zich in de periode 1920-1940 op in verschillende organisaties. Zo ontstond in 1923 het het NSV, opgericht door een grote minderheid van syndikalist uit het NAS. Direkte oorzaak voor die breuk was de NAS-aansluiting bij de Rode Vakverenigings Internationale. Dieperliggende reden was de groeiende tegenstelling tussen libertaire en autoritaire socialisten. Het NSV was oorspronkelijk a-politiek en neutraal t.o.v. politieke partijen. Door een groeiende invloed van anarcho-syndikalist werd dat intern een strijdpunt. Als dan fusie-besprekingen geopend worden met het NAS, die later zouden mislukken, begint een afkalvingsproces, o.a. omdat een belangrijke groep van het NAS het anti-partijpolitieke

standpunt van het NSV kan niet langer aangaand ledenverlies niet meer stoppen, waarmee het NSV hoogstens als kwalitatieve faktor nog een rol speelt. De Duitse bezetter maakt dan een eind aan haar bestaan.

Al deze ontwikkelingen worden voor het eerst in dit als skriptie geschreven boek uiterst nauwkeurig in beeld gebracht.

BOEK 3

Lehouck, Prof. Dr. Fernand, Van Apathie naar Strijdbaarheid, schets van een geschiedenis van de belgische vakbeweging 1830-1914, Antwerpen, 1980. 405 blz. Prijs f. 62,90

Het beeld van een scherp verdeelde, soms elkaar bestrijdende vakbeweging zal de Nederlandse lezer niet onbekend voorkomen. In België ligt de situatie in zoverre eenvoudiger dat er slechts twee "verzuild" vakorganisaties zijn; moeilijker daarentegen is de ook hier optredende spanning tussen de twee taalgroepen. Van de twee vakorganisaties afzonderlijk, een socialistische en een katholieke, bestaan voldoende geschiedschrijvingen. Een totaal-overzicht ontbreekt echter, terwijl ook de afzonderlijke ontwikkelingen alleen te begripen zijn wanneer de onderlinge verhoudingen, invloeden en reacties bestudeerd worden. De Brusselse hoogleraar in de sociologie Lehouck probeert in dit boek tot een eerste synthese te komen, waarbij hij zich beperkt tot de eerste periode: die van ontstaan en vestiging. Zelf noemt de schrijver het een schets en nog geen geschiedschrijving. Hij heeft afgezien van een zuivere feite geschiedenis, maar probeert de synthese te bereiken in het sociologisch inkaderen van de hoofdlijnen. Voor de niet-ingewijde Nederlandse lezer is het boek daardoor wellicht niet overal even makkelijk te volgen, terwijl het soms afwijkende gebruik van bekende termen tot verwarring kan leiden. De gewaarschuwde lezer zal bij grondige lezing ontdekken dat veel van de gegeven informatie ook van belang kan zijn voor de geschiedenis van de Nederlandse vakbeweging.

